

THỰC TRẠNG KHÓ KHĂN TÂM LÝ CỦA CHA MẸ CÓ CON RỐI LOẠN PHỔ TỰ KỶ TẠI THÀNH PHỐ BIÊN HÒA, TỈNH ĐỒNG NAI

Phan Văn Hiệp

HVCH, Học viện Quản lý giáo dục

Email: hieppysy@gmail.com.

Tóm tắt: Những cha mẹ có con mắc chứng tự kỷ thường trải qua những đau khổ, bối rối căng thẳng, khủng hoảng và khó chấp nhận khi biết con mình bị mắc chứng tự kỷ. Những căng thẳng, khó khăn tâm lý của bậc cha mẹ có con bị tự kỷ cũng bắt đầu xuất hiện từ đó. Bài viết phân tích thực trạng khó khăn tâm lý của cha/mẹ có con tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai, làm cơ sở để tiến hành đề xuất các hoạt động hỗ trợ tâm lý giúp cha/mẹ giải quyết những khó khăn trong quá trình chăm sóc và giáo dục con tự kỷ.

Từ khóa: Tự kỷ, khó khăn tâm lý, cha/mẹ có con bị tự kỷ.

Nhận bài: 19/3/2026; Biên tập: 20/3/2026; Phản biện: 23/3/2026; Duyệt đăng: 30/3/2026.

1. Đặt vấn đề.

Tự kỷ hay còn được gọi là rối loạn phổ tự kỷ là một dạng rối loạn phát triển, xuất hiện ngay từ những năm đầu đời, thường là trước 3 tuổi với những biểu hiện chủ yếu là rối loạn về kỹ năng xã hội, giao tiếp và hành vi của trẻ. Đối với gia đình của trẻ tự kỷ, khi con em của họ được chẩn đoán mắc phải chứng tự kỷ thì đó thực sự sẽ là một cú sốc lớn đối với họ, nhất là đối với cha mẹ của trẻ. Những bậc cha mẹ có con mắc chứng tự kỷ thường trải qua những đau khổ, bối rối căng thẳng, khủng hoảng và khó chấp nhận khi biết con mình bị mắc chứng tự kỷ. Cùng với đó, sự bàn tán của những người xung quanh về tình trạng bệnh của con mình sẽ càng làm cho cha mẹ cảm thấy đau khổ hơn. Quá trình chăm sóc và giáo dục con cái không phải là một công việc dễ dàng, đặc biệt còn là chăm sóc và giáo dục những đứa trẻ tự kỷ lại càng khó hơn, việc thiếu những kiến thức, kỹ năng và kinh nghiệm về chăm sóc và giáo dục trẻ tự kỷ khiến cho rất nhiều cha mẹ có con tự kỷ không biết phải làm như thế nào để có thể hỗ trợ cho con tốt nhất. Những căng thẳng, khó khăn tâm lý của bậc cha mẹ có con bị tự kỷ cũng bắt đầu xuất hiện từ đó. Chính vì vậy việc nghiên cứu và chỉ ra những biểu hiện khó khăn tâm lý của cha mẹ có con tự kỷ trong quá trình chăm sóc và giáo dục con cái là một trong những cơ sở để tiến hành các hoạt động hỗ trợ nhằm giúp đỡ cho cha mẹ có con tự kỷ giải quyết những khó khăn mà họ gặp phải trong quá trình chăm sóc con, từ đó giúp các bậc cha mẹ tìm được những cách thức và phương thức giải quyết những khó khăn tâm lý trong quá trình chăm sóc và giáo dục con tự kỷ góp phần cải thiện đời sống tinh thần và hoạt động chăm sóc giáo dục con tự kỷ của các bậc cha mẹ.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Đối tượng và khách thể nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu là những biểu hiện về khó khăn tâm lý trong quá trình chăm sóc và giáo dục

con tự kỷ của cha/mẹ có con rối loạn phổ tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai.

Khách thể nghiên cứu: Tổng số khách thể nghiên cứu là 86 khách thể (81 cha mẹ có con rối loạn phổ tự kỷ và 5 chuyên gia), trong đó: Số lượng khách thể khảo sát là 81 cha mẹ có con rối loạn phổ tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai; số lượng khách thể phỏng vấn sâu là 10 (05 chuyên gia và 05 mẹ có con rối loạn phổ tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai trong nhóm khách thể khảo sát).

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Những phương pháp chính được sử dụng trong nghiên cứu này bao gồm: Phương pháp nghiên cứu tài liệu, phương pháp điều tra bằng bảng hỏi, phương pháp xử lý số liệu bằng thống kê mô tả. Trong quá trình thực hiện chúng tôi tiến hành phỏng vấn sâu với một số cha mẹ có con tự kỷ, các chuyên viên can thiệp cho trẻ tự kỷ, các chuyên gia trong hoạt động hỗ trợ tâm lý cho cha mẹ có con tự kỷ tại Biên Hòa, Đồng Nai để tìm hiểu thêm thông tin và đánh giá chính xác hơn về những khó khăn tâm lý của cha mẹ có con tự kỷ trong quá trình chăm sóc và giáo dục con cái.

Để đánh giá mức độ khó khăn tâm lý của những cha mẹ trong quá trình chăm sóc và giáo dục con tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai, trên cơ sở xin ý kiến của các chuyên gia tâm lý học; chuyên gia tham vấn tâm lý và quá trình quan sát thực tiễn, chúng tôi tiến hành lập bảng hỏi các nội dung biểu hiện khó khăn tâm lý trong quá trình chăm sóc và giáo dục con của cha mẹ có con tự kỷ. Mỗi câu hỏi trong bảng hỏi gồm 04 phương án trả lời: Không khó khăn; Khó khăn ít; Khó khăn trung bình; Rất khó khăn với thang điểm từ 0 đến 3 điểm. Điểm trung bình của mỗi câu trả lời thể hiện mức độ khó khăn tâm lý của cha mẹ trong quá trình chăm sóc, giáo dục con tự kỷ và được quy ước thành 4 mức độ, khoảng cách giữa các mức độ là 0,75 điểm, cụ thể như sau:

- $0 \leq \text{ĐTB} \leq 0,75$: Không khó khăn.

- $0,75 < \text{ĐTB} \leq 1,50$: Khó khăn ít.

- 1.50 < ĐTB ≤ 2.25: Khó khăn trung bình.
- 2.25 < ĐTB ≤ 3.00: Rất khó khăn.

2.3. Thực trạng khó khăn tâm lý của cha mẹ có con rối loạn phổ tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai

Sự phát triển kinh tế - xã hội đã làm cho đời sống vật chất, tinh thần của con người ngày càng được nâng cao, tuy nhiên, sự phát triển ấy cũng khiến cho đời sống tâm lý của con người bị tác động, ảnh hưởng rất lớn, đặc biệt là đối với trẻ em. Những tác động tiêu cực của xã hội hiện đại khiến cho trẻ dễ mắc phải các chứng bệnh về tâm lý, trong đó rối loạn phổ tự kỷ ở trẻ em là một chứng bệnh tâm lý điển hình. Tự kỷ không chỉ gây ra những khó khăn cho chính những đứa trẻ mắc phải chứng bệnh này mà nó còn gây ra những khó khăn, đặc biệt là những khó khăn về tâm lý cho cha mẹ của trẻ trong quá trình chăm sóc và giáo dục con mình.

Có khá nhiều nghiên cứu cả ở trong và ngoài nước đề cập đến những khó khăn tâm lý của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ. Các tác giả Tara Murphy & Kevin Tiemey (2005) chỉ ra rằng, cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ thường gặp phải những khó khăn trong việc tìm kiếm các thông tin về nguyên nhân, biểu hiện, các tiêu chí đánh giá và phương pháp can thiệp sớm cho trẻ tự kỷ [7]. Nghiên cứu của Charnsil & Bathia (2010) đã đề cập đến yếu tố cảm xúc tiêu cực của cha mẹ trẻ tự kỷ, đặc biệt là chứng trầm cảm ổn định theo thời gian khiến cho cha mẹ trẻ tự kỷ luôn phải sống trong trạng thái tâm lý căng thẳng, ức chế [5]. Nghiên cứu của Michelle A M M van Tongerlo và các cộng sự (2014) cũng cho rằng, cha mẹ của trẻ gặp khó khăn trong việc giải tỏa các cảm xúc tiêu cực nảy sinh trong quá trình chăm sóc trẻ tự kỷ [6].

Tại Việt Nam, cũng có khá nhiều tác giả quan tâm nghiên cứu về những khó khăn tâm lý của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ, đặc biệt là những khó khăn trong quá trình chăm sóc, giáo dục con bị tự kỷ. Nguyễn Thị Mai Lan (2013) cho rằng, cha mẹ có con bị tự kỷ thường gặp phải những khó khăn như: khó khăn trong quá trình chăm sóc sức khỏe, thăm khám, trị liệu cho con; khó khăn khi xin học cho con và dạy con học; khó khăn trong việc cho con vui chơi và giao tiếp với những đứa trẻ bình thường khác; khó khăn về kinh tế và khó khăn trong các mối quan hệ [1]. Nghiên cứu của Vũ Thu Trang (2015) cũng đề cập đến một số khó khăn tâm lý của cha mẹ có con bị tự kỷ như: khó khăn về nhận thức, tình cảm và khó khăn về hành vi trong ứng xử với trẻ tự kỷ và với những người xung quanh [4]. Lê Thị Phương Nga (2018) trong cuốn hồi kí “Đưa con trở lại thiên đường” đã đề cập đến những khó khăn trong quá trình chăm sóc đứa con bị tự kỷ của chính mình như: khó khăn khi người khác kỳ thị, đối xử không công bằng với con và với bản thân mình; khó khăn khi thiếu các kỹ năng, kiến thức về tự kỷ;

khó khăn trong kiểm soát cảm xúc tiêu cực khi tiếp xúc với con... [3].

Đặc biệt, tác giả Nguyễn Thị Thanh Huyền (2019), trên cơ sở nghiên cứu và tổng hợp tài liệu trong và ngoài nước, đã khái quát khó khăn tâm lý của cha mẹ có con bị tự kỷ trên 5 khía cạnh: Khó khăn tâm lý trong việc giải tỏa cảm xúc tiêu cực; Khó khăn tâm lý trong việc đòi hỏi đối xử bình đẳng, tránh kỳ thị cho trẻ tự kỷ và cha mẹ trẻ tự kỷ; Khó khăn tâm lý thiếu kiến thức liên quan đến tự kỷ; Khó khăn tâm lý thiếu kỹ năng chăm sóc trẻ tự kỷ; Khó khăn tâm lý tiếp cận dịch vụ xã hội - giáo dục [2].

Tuy nhiên, trong nghiên cứu này, mục tiêu mà chúng tôi hướng đến là ứng dụng liệu pháp nhận thức - hành vi trong việc hỗ trợ tâm lý cho cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ nhằm giúp cho họ giảm bớt những khó khăn tâm lý trong quá trình chăm sóc, giáo dục con tự kỷ. Chính vì vậy, chúng tôi chỉ quan tâm đến những khó khăn tâm lý của cha mẹ ở các khía cạnh biểu hiện về nhận thức, cảm xúc và hành vi trong quá trình chăm sóc và giáo dục con bị tự kỷ. Do đó, cùng với việc kế thừa những kết quả nghiên cứu trên, kết hợp với xin ý kiến của các chuyên gia trong lĩnh vực nghiên cứu, chúng tôi cho rằng: Khó khăn tâm lý của cha mẹ có con rối loạn phổ tự kỷ là những yếu tố tâm lý nảy sinh trong quá trình chăm sóc, giáo dục trẻ tự kỷ bao gồm các biểu hiện cụ thể như: khó khăn trong nhận thức về chứng tự kỷ, khó khăn về cảm xúc khi con bị tự kỷ và khó khăn về kỹ năng chăm sóc, giáo dục con bị tự kỷ.

Trong đó, khó khăn trong nhận thức về chứng rối loạn phổ tự kỷ của cha mẹ thường được biểu hiện qua những vấn đề cơ bản như: Khó khăn trong việc nhận diện các biểu hiện của chứng tự kỷ; khó khăn trong việc hiểu đúng về các nguyên nhân gây ra chứng tự kỷ; khó khăn trong việc tìm hiểu các cách thức chăm sóc trẻ tự kỷ; khó khăn trong việc tìm hiểu các cách thức giáo dục trẻ tự kỷ và khó khăn trong việc tìm hiểu các phương pháp hỗ trợ, can thiệp cho trẻ tự kỷ.

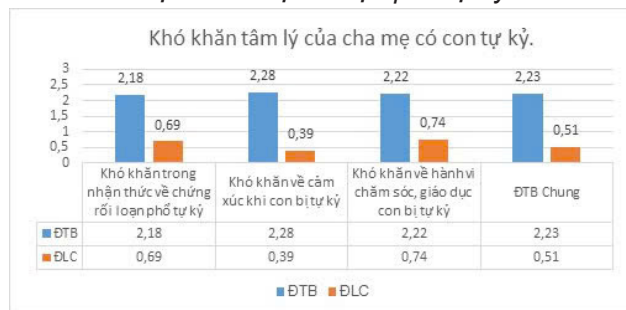
Khó khăn về cảm xúc của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ thường biểu hiện qua các cảm xúc tiêu cực như: Lo lắng, sợ hãi khi con mình bị tự kỷ; sự chán nản trong quá trình chăm sóc con bị tự kỷ; sự tự ti, mặc cảm khi người khác nhắc đến chứng bệnh của con mình; sự lo lắng về tương lai của con; và thường dễ nóng giận khi người khác nói về tình trạng của con mình.

Khó khăn về kỹ năng chăm sóc, giáo dục con bị tự kỷ thường biểu hiện ở các khía cạnh như: Khó khăn trong việc chăm sóc con tại nhà; khó khăn trong giao tiếp với con; khó khăn trong việc dạy con học tại nhà; khó khăn trong việc đánh giá sự phát triển của con; và khó khăn trong việc lựa chọn cũng như ứng dụng các phương pháp hỗ trợ và can thiệp cho con tại nhà.

Căn cứ vào các biểu hiện đã được xác định trên,

kết hợp xin ý kiến chuyên gia, chúng tôi đã xây dựng bảng hỏi và tiến hành khảo sát trên 81 cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai. Kết quả thu được thể hiện trong biểu đồ sau:

Biểu đồ 1: Thực trạng khó khăn tâm lý của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ

Từ kết quả nghiên cứu trong Biểu đồ 1 cho thấy, hầu hết cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ đều gặp phải các khó khăn tâm lý trong quá trình chăm sóc, giáo dục con bị tự kỷ (ĐTB Chung = 2.23; ĐLC = 0.50). Trong đó, mức độ biểu hiện khó khăn cao nhất là là khó khăn về cảm xúc khi con bị tự kỷ (ĐTB = 2.28; ĐLC = 0.40); thứ hai là khó khăn về hành vi chăm sóc, giáo dục con bị tự kỷ (ĐTB = 2.22; ĐLC = 0.89), mức độ biểu hiện khó khăn thấp nhất khó khăn trong nhận thức về chứng rối loạn phổ tự kỷ (ĐTB = 2.18; ĐLC = 0.69). Tiến hành phân tích các biểu hiện khó khăn tâm lý của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ ở các biểu hiện cụ thể, chúng tôi thu được kết quả như sau:

Khó khăn trong nhận thức về chứng rối loạn phổ tự kỷ

Kết quả nghiên cứu khó khăn trong nhận thức về chứng rối loạn phổ tự kỷ của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ được thể hiện trong bảng sau:

Bảng 1: Thực trạng khó khăn trong nhận thức về chứng rối loạn phổ tự kỷ

TT	Khó khăn trong nhận thức	ĐTB	ĐLC
1	Nhận diện các biểu hiện của chứng tự kỷ	2,01	0,94
2	Hiểu đúng về các nguyên nhân gây ra chứng tự kỷ	1,93	0,91
3	Tìm hiểu các cách thức chăm sóc trẻ tự kỷ	2,17	0,81
4	Tìm hiểu các cách thức giáo dục trẻ tự kỷ	2,35	0,80
5	Tìm hiểu các phương pháp hỗ trợ, can thiệp cho trẻ tự kỷ	2,44	0,74
	ĐTB Chung	2,18	0,69

Từ kết quả trong Bảng 1, cho thấy, các biểu hiện khó khăn trong nhận thức về chứng rối loạn phổ tự kỷ của cha mẹ trẻ đều ở mức độ khó khăn (ĐTB Chung = 2,18; ĐLC = 0,69). Trong đó, khó khăn trong việc tìm hiểu các phương pháp hỗ trợ, can thiệp cho trẻ tự kỷ (ĐTB = 2,44; ĐLC = 0,74) và khó khăn trong việc tìm hiểu các cách thức giáo dục trẻ tự kỷ (ĐTB = 2,35; ĐLC = 0,80), đây là biểu hiện ở mức độ cao nhất (mức độ rất khó khăn) và thấp

nhất là những khó khăn trong việc hiểu đúng về các nguyên nhân gây ra chứng tự kỷ (ĐTB = 1,93; ĐLC = 0,91) nhưng vẫn ở mức độ khó khăn.

Kết quả nghiên cứu được lý giải đó là: Khi một đứa trẻ mắc chứng rối loạn phổ tự kỷ sẽ có những biểu hiện không bình thường (về nhận thức, giao tiếp, hành vi...) so với những đứa trẻ khác, do đó, cha mẹ của trẻ sẽ gặp phải những khó khăn trong việc tìm hiểu các vấn đề liên quan đến tự kỷ, đặc biệt là việc tìm hiểu các phương pháp hỗ trợ, can thiệp cho trẻ tự kỷ và tìm hiểu các cách thức giáo dục trẻ tự kỷ để có thể chăm sóc và giáo dục tốt cho con mình. Chỉ có một số ít người không gặp khó khăn khi con họ được chẩn đoán bị rối loạn phổ tự kỷ, đó là vì họ đã có những hiểu biết nhất định về chứng bệnh này và có thể biết cách tự tìm hiểu các phương pháp chăm sóc, giáo dục con.

Để tìm hiểu rõ hơn về vấn đề này, chúng tôi tiến hành phỏng vấn chị N (P. Tân Mai) được biết: từ khi con được chuẩn đoán tự kỷ, chị đã gặp phải rất nhiều khó khăn trong việc tìm hiểu những vấn đề liên quan đến tự kỷ, đặc biệt là thông tin về các phương pháp hỗ trợ, can thiệp cho trẻ tự kỷ và các cách thức giáo dục trẻ tự kỷ. Chị đã tìm kiếm thông tin trên internet và dò hỏi ở những người có cùng hoàn cảnh, đồng thời cũng tìm đến các trung tâm chăm sóc, giáo dục trẻ tự kỷ để nhờ tư vấn. Tuy nhiên ở mỗi nơi chị lại nhận được những câu trả lời khác nhau, càng khiến chị trở nên lo lắng và không biết làm cách nào để có thể giúp con vượt qua chứng bệnh này”.

Khó khăn về cảm xúc khi con bị rối loạn phổ tự kỷ

Kết quả nghiên cứu khó khăn về cảm xúc của cha mẹ khi con bị rối loạn phổ tự kỷ được thể hiện trong bảng sau:

Bảng 2: Thực trạng khó khăn về cảm xúc của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ

TT	Khó khăn về cảm xúc	ĐTB	ĐLC
1	Sự nóng giận khi người khác nói về tình trạng của con	2,58	0,49
2	Sự mặc cảm, tự ti và tội lỗi khi con bị tự kỷ	2,30	0,45
3	Tâm trạng chán nản khi chăm sóc con bị tự kỷ	2,25	0,43
4	Giảm hứng thú với mọi thứ khi nghĩ đến tình trạng của con mình	2,16	0,36
5	Kiểm soát sự lo lắng về tương lai của con	2,11	0,92
	ĐTB Chung	2,28	0,39

Từ kết quả trong Bảng 2, cho thấy, các biểu hiện khó khăn về cảm xúc của cha mẹ chứng rối loạn phổ tự kỷ của cha mẹ trẻ đều ở mức độ khó khăn (ĐTB Chung = 2,28; ĐLC = 0,39). Các biểu hiện cụ thể đều ở mức độ khó khăn và rất khó khăn. Trong đó, có 02 biểu hiện ở mức độ rất khó khăn đó là kiểm soát sự nóng giận khi người khác nói về tình trạng của con (ĐTB = 2,58; ĐLC = 0,47) kiểm soát sự mặc cảm, tự ti và tội lỗi khi con bị tự kỷ (ĐTB = 2,30; ĐLC = 0,46). Trao đổi với chúng tôi về vấn đề

này, một chuyên gia chăm sóc, giáo dục trẻ tự kỷ cho biết: Thực tế làm việc với cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ, chúng tôi nhận thấy, khi con mình được chẩn đoán mắc phải chứng rối loạn phổ tự kỷ, hầu hết ở các cha mẹ đều xuất hiện các cảm xúc tiêu cực, đặc biệt là họ rất khó kiểm soát được trạng thái cảm xúc của bản thân, họ sẵn sàng nổi nóng khi nghe được người khác bàn tán về tình trạng của con mình. Nhiều cha mẹ cảm thấy mặc cảm, tự ti, thậm chí là có cảm giác tội lỗi vì cho rằng bản thân đã không chăm sóc tốt cho con nên đã làm cho con bị tự kỷ. Cũng có nhiều người thể hiện sự chán nản trong quá trình chăm sóc con vì cảm thấy mặc dù mình đã cố gắng hết sức để chăm sóc, giao tiếp và tương tác với con nhưng mãi không nhìn thấy được sự tiến bộ của con. Chính từ những trạng thái cảm xúc đó đã làm cho nhiều cha mẹ cảm thấy giảm hứng thú với mọi thứ xung quanh như công việc, các mối quan hệ xã hội... vì trong suy nghĩ của họ lúc nào cũng chỉ thường trực có sự lo lắng về tương lai của con mình (ThS N.T.M, Trung tâm tự kỷ HĐ, Biên Hòa).

Như vậy, có thể nói, khi con được chẩn đoán bị rối loạn phổ tự kỷ, ở cha mẹ sẽ xuất hiện những biểu hiện khó khăn tâm lý về cảm xúc, thể hiện ở nhiều cung bậc khác nhau nhưng chủ yếu theo hướng tiêu cực như sự nóng giận, sự mặc cảm, tự ti, cảm giác tội lỗi, sự lo lắng hay giảm hứng thú... Do đó, ở họ xuất hiện nhu cầu được hỗ trợ tâm lý bởi các nhà chuyên môn để giúp họ có thể kiểm soát, vượt qua được những khó khăn tâm lý khi con bị rối loạn phổ tự kỷ, giúp họ nhận thức tốt hơn về chứng tự kỷ và hướng dẫn họ các phương pháp, cách thức để họ có thể đồng hành cùng con vượt qua chứng rối loạn phổ tự kỷ.

Khó khăn về hành vi chăm sóc, giáo dục con bị rối loạn phổ tự kỷ

Khảo sát về hành vi trong quá trình chăm sóc, giáo dục con của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ, chúng tôi thu được kết quả thể hiện trong bảng sau:

Bảng 3. Thực trạng khó khăn về hành vi trong quá trình chăm sóc, giáo dục con của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ

TT	Khó khăn về hành vi	ĐTB	ĐLC
1	Khó khăn trong việc chăm sóc con tại nhà	2,06	0,95
2	Khó khăn trong giao tiếp với con	2,32	0,89
3	Khó khăn trong việc dạy con học tại nhà	2,40	0,80
4	Khó khăn trong việc đánh giá sự phát triển của con	2,00	0,96
5	Khó khăn trong việc lựa chọn và ứng dụng các phương pháp hỗ trợ và can thiệp cho con tại nhà	2,32	0,85
	ĐTB Chung	2,22	0,74

Từ kết quả trong Bảng 3, cho thấy, các biểu hiện khó khăn về hành vi trong quá trình chăm sóc, giáo dục con của cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ cũng đều ở mức độ khó khăn (ĐTB Chung = 2,22; ĐLC = 0,74). Các biểu hiện cụ thể cũng đều ở mức

độ khó khăn và rất khó khăn. Trong đó, có 03 biểu hiện ở mức độ rất khó khăn đó là khó khăn trong việc dạy con học tại nhà (ĐTB = 2,40; ĐLC = 0,80); khó khăn trong giao tiếp với con (ĐTB = 2,32; ĐLC = 0,89) và khó khăn trong việc lựa chọn, ứng dụng các phương pháp hỗ trợ và can thiệp cho con tại nhà (ĐTB = 2,32; ĐLC = 0,85). Thực tế cho thấy, một đứa trẻ mắc chứng rối loạn phổ tự kỷ sẽ có những biểu hiện không bình thường cả về nhận thức, giao tiếp, hành vi..., làm cho cha mẹ của trẻ sẽ gặp phải những khó khăn rất lớn trong quá trình chăm sóc, giáo dục trẻ, đặc biệt là những khó khăn trong việc dạy con học tại nhà, trong quá trình giao tiếp với con cũng như những khó khăn trong việc lựa chọn và ứng dụng các phương pháp hỗ trợ và can thiệp cho con tại nhà. Trao đổi với chúng tôi về vấn đề này, một người mẹ có con bị tự kỷ cho biết: “Khi biết con mình bị tự kỷ, chị đã tìm hiểu các phương pháp hỗ trợ, can thiệp cũng như chăm sóc trẻ tự kỷ bằng cách tìm đọc các tài liệu trên internet và hỏi những người xung quanh. Tuy nhiên chị vẫn không biết làm cách nào để có thể dạy con đúng cách, cũng như giao tiếp với con một cách hiệu quả. Hơn nữa khi tìm hiểu thì thấy có rất nhiều các phương pháp can thiệp khác nhau nên chị cũng không biết phải áp dụng phương pháp nào cho phù hợp với tình trạng của con mình” (Chị P.T.Q., P. An Bình).

Để hiểu rõ hơn về thực trạng này, chúng tôi tiến hành phỏng vấn sâu một chuyên gia tâm lý có thời gian khá dài trong việc tư vấn, hỗ trợ tâm lý cho cha mẹ có con bị rối loạn phổ tự kỷ, được biết: “Thông thường, cha mẹ trẻ tự kỷ gặp rất nhiều khó khăn trong việc chăm sóc, giáo dục con, bởi những đứa trẻ tự kỷ thường có những biểu hiện khác thường so với những đứa trẻ khác về nhận thức, giao tiếp, hành vi, ... chẳng hạn như: khả năng nhận biết hạn chế hơn, thu mình, ít giao tiếp, hành vi hiếu động, khả năng chú ý kém, không hợp tác, tăng động... Do đó, cha mẹ sẽ rất khó có thể giao tiếp bình thường với trẻ, khó dạy cho trẻ học. Thêm nữa, những phương pháp can thiệp trẻ tự kỷ rất phong phú và không có một phương pháp chung, cụ thể để can thiệp cho tất cả trẻ tự kỷ mà cần phải căn cứ vào những dạng rối loạn cụ thể mới có thể áp dụng, việc này nên được thực hiện bởi các chuyên gia. Do đó, cha mẹ trẻ tự kỷ gặp phải khó khăn trong việc lựa chọn các phương pháp hỗ trợ, can thiệp cho con cũng là điều dễ hiểu” (ThS T.P, Trung tâm tâm lý học ứng dụng HĐ, Biên Hòa).

3. Kết luận

Kết quả khảo sát thực trạng khó khăn tâm lý của 81 cha mẹ có con tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai cho thấy, đa số cha mẹ có con tự kỷ đều gặp phải những biểu hiện khó khăn tâm lý trong quá trình chăm sóc và giáo dục trẻ tự kỷ như: Khó

khăn trong việc tìm hiểu các phương pháp hỗ trợ, can thiệp cho trẻ tự kỷ; khó khăn trong việc tìm hiểu cách thức chăm sóc, giáo dục trẻ tự kỷ; khó khăn trong việc nhận diện các biểu hiện và hiểu đúng về nguyên nhân gây ra tự kỷ; khó khăn trong việc kiểm soát sự nóng giận khi người khác nói về tình trạng của con; Tâm trạng chán nản khi chăm sóc con tự kỷ, mặc cảm, tự ti và tội lỗi khi con bị tự kỷ; Những khó khăn trong việc chăm sóc, giao tiếp, dạy học cho con tại nhà..., các nội dung biểu hiện trên đều ở mức độ khó khăn (mức độ cần phải có sự can thiệp và hỗ trợ từ phía những nhà tâm lý để cha mẹ có thể giải quyết những khó khăn ấy). Từ kết quả nghiên cứu này đã đặt ra vấn đề là các trung tâm tâm lý, trung tâm chăm sóc và giáo dục trẻ tự kỷ tại thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai cần phải tiến hành các hoạt động hỗ trợ, tham vấn tâm lý nhằm giúp cha mẹ có con tự kỷ ứng phó kịp thời và có hiệu quả khi gặp phải những khó khăn tâm lý trong quá trình chăm sóc và giáo dục con tự kỷ ■

Tài liệu tham khảo

[1]. Nguyễn Thị Mai Lan (2013). *Trẻ tự kỷ ở nước ta hiện*

nay, một vài lý luận và thực tiễn. Hà Nội: Nxb. Từ điển Bách khoa.

[2]. Nguyễn Thị Thanh Huyền (2019). *Nhu cầu tham vấn tâm lý của cha mẹ có con bị tự kỷ.* Luận án tiến sĩ Tâm lý học. Học viện khoa học xã hội.
 [3]. Lê Thị Phương Nga (2018). *Đưa con trở lại thiên đường.* Hà Nội: Nxb. Phụ nữ.
 [4]. Vũ Thu Trang (2015). *Khó khăn tâm lý của cha mẹ có con tự kỷ.* Tạp chí Tâm lý học số tháng 12.
 [5]. Charnsil, C., and Bathia, N. (2010). *Prevalence of depressive disorders among caregivers of children with autism in Thailand.* Asian J. Psychiatr 11.
 [6]. Michele A M M van Tongerlo, Patricia J M van Wijngaarden, Rutger Jan van der Gaag, Antoine L M Lagro-Janssen (2014). *Raising a child with an Autism Spectrum Disorder: 'If this were a partner relationship, I would have quit ages ago.* Family Practice, Volume 32, Issue 1.
 [7]. Tara Murphy & Kevin Tiemey (2005). *Parents of Children with Autistic Spectrum Disorders (ASD): A Survey of Information needs.* Report to the National Council for Special Education Special Education Research Initiative.

The current situation of psychological difficulties among parents of children with autism spectrum disorder in Bien Hoa City, Dong Nai Province

Phan Van Hiep

Postgraduate, Academy of Educational Management

Email: hieppsys@gmail.com.

Abstract: Parents of children with autism spectrum disorder (ASD) often experience emotional distress, confusion, stress, crisis, and difficulty accepting their child's condition upon diagnosis. These psychological challenges begin to emerge from that point. This paper analyzes the current situation of psychological difficulties faced by parents of children with ASD in Bien Hoa city, Dong Nai province, serving as a basis for proposing psychological support activities to help parents address these challenges in the process of caring for and educating their children.

Keywords: Autism spectrum disorder, psychological difficulties, parents of children with autism.